

Iz uredništva

Editorial

50. godišnjica Središnje stomatološke knjižnice Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

DOI: 10.15644/asc48/4/1

Vesna Borić

Sažetak

Knjižnice imaju izuzetno mjesto u nacionalnoj povijesti, kulturi, obrazovanju i znanosti. U njima se prikupljaju svi oblici naše jezičnosti i pismenosti, svi dometi naših teorijskih promišljanja kao i rezultati konkretnih iskustava i prakse. Značaj knjižnice ne ogleda se samo u nacionalnoj, povijesnoj i baštinskoj, nego i u trajnoj informacijskoj ulozi, jer moderna knjižnica danas mora biti, prije svega, učinkovit informacijski sustav. Budući da visokoškolska knjižnica djeluje u sastavu svoje matične ustanove lako se nađe u sjeni drugih oblika obrazovne i znanstvene infrastrukture. Pedeseta obljetnica djelovanja Središnje stomatološke knjižnice Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu je odlična prigoda da se pozornost ustanove i šire javnosti usmjeri na njezinu jedinstvenu i nezamjenjivu ulogu.

Ključne riječi:

Sveučilište u Zagrebu, Stomatološki fakultet, Središnja stomatološka knjižnica

Velika mi je čast predstaviti vam Središnju stomatološku knjižnicu Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu povodom pedeset godina njenog postojanja i rada. Knjižnice imaju izuzetno mjesto u nacionalnoj povijesti, kulturi, obrazovanju i znanosti. U njima se prikupljaju svi oblici naše jezičnosti i pismenosti, svi dometi naših teorijskih promišljanja kao i rezultati konkretnih iskustava i prakse. Značaj knjižnice ne ogleda se samo u nacionalnoj, povijesnoj i baštinskoj, nego i u trajnoj informacijskoj ulozi, jer moderna knjižnica danas mora biti, prije svega, učinkovit informacijski sustav. Budući da visokoškolska knjižnica djeluje u sastavu svoje matične ustanove lako se nađe u sjeni drugih oblika obrazovne i znanstvene infrastrukture. Pedeseta obljetnica djelovanja stoga je odlična prigoda da se pozornost ustanove i šire javnosti usmjeri na njezinu jedinstvenu i nezamjenjivu ulogu.

Temelj svake djelatnosti, pa tako i knjižnične, čine stručni djelatnici, a kvaliteta neke službe uvijek počiva na kvaliteti osobnog angažmana, ustrajnosti u radu i entuzijazmu djelatnika. Stoga nije bilo teško odabrati koncepciju prikaza djelovanja Središnje stomatološke knjižnice.

Pod imenom Biblioteka Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Knjižnica je osnovana u ožujku 1964. godine, a početni fond nastao je izdvajanjem knjižnog fonda Zavoda za odontologiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Knjižnica je tada smještena u dvorišnoj zgradi na trećem katu u jednoj prostoriji ukupne površine 35 m². Na Fakultetu se 1963. godine zapošljava Hermina Knežević koja uz administrativne, u malom dijelu radnog vremena, obavlja i knjiž-

50th Anniversary of the Central Dental Library of School of Dental Medicine University of Zagreb

DOI: 10.15644/asc48/4/1

Vesna Borić

Abstract

Libraries have an exceptional place in the history, culture, education and scientific life of a nation. They collect all aspects of our linguistics and literacy, all out theoretical assumptions as well as all the results of experience and practice. The importance of a library is not mirrored only in the national and historical role and heritage, but in a more permanent, informational role, since a modern library must, above all, be an effective information system. Since a library of a university operates as a part of its matrix, it is easily shadowed by other forms of educational and scientific infrastructure. 50th anniversary of the Central Dental Library of the School of Dental Medicine University of Zagreb is an excellent opportunity to make a call to the institution and public to its unique and irreplaceable role.

Key words:

University of Zagreb, School of Dental Medicine, Central Dental Library

It is my honor to present you the Central Dental Library of the School of Dental Medicine University of Zagreb on the occasion of its 50th anniversary. Libraries have an exceptional place in the history, culture, education and scientific life of a nation. They collect all aspects of our linguistics and literacy, all out theoretical assumptions as well as all the results of experience and practice. The importance of a library is not mirrored only in the national and historical role and heritage, but in a more permanent, informational role, since a modern library must, above all, be an effective information system. Since a library of a university operates as a part of its matrix, it is easily shadowed by other forms of educational and scientific infrastructure. 50th anniversary of the Central Dental Library of the School of Dental Medicine University of Zagreb is an excellent opportunity to make a call to the institution and public to its unique and irreplaceable role.

The foundations of every profession are its professionals – so are the librarians. The quality of a service rests on the quality of personal engagement, perseverance and enthusiasm of the professionals. It was not, therefore, difficult to choose the concept for presenting the Central Dental Library. It was founded in 1964, and the basic fond was transferred from the Department of Odontology of the School of Medicine in Zagreb. It was located in the back building, on the third floor, its premises amounting to mere 35 m². In 1963 the School engaged Hermina Knežević, who, apart from the administrative work, works part-time as a librarian until 1979. During that time, the library was at the dis-

ničarske poslove sve do 1979. godine. U tom periodu Knjižnica je pružala usluge uglavnom nastavnom kadru Fakulteta te poslijediplomantima i specijalizantima.

Po prirodni stvari fond svake Knjižnice s vremenom se povećava, što u slučaju kvalitetne nabavne politike ima za posljedicu sve intenzivnije korištenje istoga. Rukovodstvo Fakulteta uočilo je postojanje potrebe za profesionalnom organizacijom knjižnične djelatnosti. Tako je, nakon umirovljenja gđe Knežević, 1981. godine na mjesto voditeljice knjižnice zaposlena mr.sc.bibl. Lidija Berić-Marinović gdje je (s punim radnim vremenom) radila do 1996. godine. Gđa Berić je po temeljnom obrazovanju bila profesorica engleskog i talijanskog jezika. Svoju želju za osobnim usavršavanjem ostvarila je stjecanjem magisterija u SAD-u na The University of Michigan, Ann Arbor. Tijekom usavršavanja jezika upozнала se s informacijskim znanostima kroz koje su joj se otvorili "novi svjetovi". Zaljubivši se u područje biblioteкарства sljedećih 13 godina radila je u Chicago Public Library gdje je napredovala od "adult librarian" preko "assistant librarian" do "head of branch libraries". Koliko je prepoznata njena kvaliteta vidi se iz podatka da je dva puta birana za predsjednicu udruženja djelatnika Chicago Public Library.

Fakultet je imao sreću i mudrost odabравši ju za voditeljicu Knjižnice kao prvu školovanu knjižničarku jer se brzo mogao uočiti stručni doprinos. Suradivala je na izradi prve Bibliografije radova Stomatološkog fakulteta 1948.-1988. potom na izradi kapitalnog referentnog djela Stomatološki leksikon. Također je sudjelovala u izradi druge Bibliografije Fakulteta 1948.-1993. te je bila autorica izložbe Publicistička djelatnost Stomatološkog fakulteta koja je priređena u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci. Uključena je u nastavni proces u dodiplomskoj i poslijediplomskoj nastavi. Kontinuirano prati moderne trendove te je početkom 90- tih godina svojim korisnicima osigurala elektronički pristup najvećoj medicinskoj bibliografskoj bazi podataka Medline (tada dostupna jedino na CD-ima putem Ovid platforme). U to vrijeme Knjižnici je dodijeljena jedna dodatna malena prostorija predviđena za rad na računalu. Budući da je Središnja stomatološka knjižnica jedina stomatološka knjižnica u državi naši studenti ne mogu drugdje zadovoljiti svoje informacijske potrebe. Tako je bilo neophodno otvaranje Knjižnice prema studentima diplomskog studija naročito nakon uvođenja obveze izrade diplomskog rada.

Potrebe za knjižničnim uslugama stalno su rasle, te je krajem 80-tih godina Fakultet donio odluku o djelomičnoj automatizaciji poslovanja. S tim ciljem nabavljen je knjižnični računalni program Medved koji je razvijen u Knjižnici Medveščak. Instaliran je modul za obradu građe pa je ukupan fond Knjižnice bibliografski opisan. Pri tome je korišten MARC format zapisa (Machine readable cataloging) što je predstavljalo svjetski standard. Također je uvedena sadržajna obrada građe prema klasifikacijskoj shemi Nacionalne medicinske knjižnice SAD-a (National Library of Medicine (US), NLM Classification) koju Knjižnica i danas koristi za sadržajno označavanje i raspored građe na policama. Uz to uvedena je i predmetna obrada prema MeSH tezaursusu (Medical Subject Headings) koji razvija i održava NLM (US).

Transformacijom Knjižnice u pravo informacijsko središte Fakulteta obim posla se znatno povećao, te je 1990. go-

posal for teachers and postgraduate students. The number of items increased, as in any library, and if the policy of acquiring titles is good, its use grows as well. The leadership of the School noted a need for professional organization of the library, so in 1981, after Mrs Knežević retired, the School hired mr. sc. bibl. Lidija Berić-Marinović, who worked as a full time librarian until 1996. She was a professor of English and Italian, and she gained her MSc at the Ann Arbor University of Michigan. While perfecting her language skills she got acquainted with information sciences that opened "new worlds". After falling in love with librarian science, she worked for 13 years as a librarian in Chicago Public Library, where she went from Adult librarian to Assistant librarian all the way to Head of branch libraries. Her quality was unchallenged, for she was twice elected as president of the workers of the Chicago Public Library.

The School had the wisdom and luck in choosing her as Head of the library, for her professional contribution was immense. She collaborated on the first Bibliography of the School of Dental Medicine 1948-1988, and then on the milestone publication, the Dental Lexicon. She coauthored the second Bibliography 1948-1993 and authored the exhibition titled Publishing of the School of Dental Medicine that was presented in the National and University Library. She was an active teacher in graduate and postgraduate programs. In the early 1990s she enabled the School to have access to Medline (back in those days, it was only available on CDs through the Ovid platform). At that time, the Library got another room which had a computer, the only place for dental students to search the databases; the students needed an access for research while preparing the graduation theses.

At the end of 1980s the need for automatization of the processes led to the acquisition of the program Medved, developed at the Library Medveščak, and a module for the analysis of the data was installed with MARC (Machine Readable Cataloging) format. Content analysis was also introduced, according to the classification scheme by the National Library of Medicine (US), NLM Classification) that has been used ever since. Medical Subject Headings were introduced as well. Transformation of the Library into an information center of the School increased the volume of work, so in 1990 a new employee was introduced, mr. sc. Mira Bačić, who stayed there until 1997. She was a vocational doctor of dental medicine, with a MSc achieved in 1996. The professional coverage was thus optimal. After the retirement of Mrs Berić in 1996, mr. sc. bibl. Divna Sertić was employed as the head. She worked in the Library until 2002. In 1997 the Library was included in the project by the Ministry of Science and Technology "System of scientific information" that connected ten biomedical libraries under the leadership of the Central Medical Library. The most important goal was creating a catalogue that had an open access – OPAC (Open Access Cataloging). Although there was no web software, the libraries were able to create a common catalogue of books and journals of all libraries in the project.

Of course, a scientific institution has a need to strengthen its bibliothecary services by introducing new services, and that was not possible in the present space. A decision was

dine zaposlena nova djelatnica mr.sc. Mira Bačić koja je u Knjižnici ostala do 1997. Ona je temeljnim obrazovanjem bila doktorica dentalne medicine, koja je 1996. godine stekla i akademsko zvanje magistricice znanosti. Na taj način kadrovski su bila odlično pokrivena oba stručna područja koja se preklapaju u poslovanju knjižnice, a zapošljavanjem drugog knjižničara stečene su pretpostavke za daljnji napredak Knjižnice.

Nakon umirovljenja L. Berić 1996. na mjesto voditeljice knjižnice primljena je mr.sc.bibl. Divna Sertić, koja je tu funkciju obnašala do 2002. godine. Knjižnica je od 1997. godine uključena u projekt Ministarstva znanosti i tehnologije Sustav znanstvenih informacija - podsustav biomedicina. U projekt je uključeno deset biomedicinskih knjižnica pod vodstvom Središnje medicinske knjižnice. Najvažniji cilj bio je stvaranje skupnog kataloga dostupnog preko interneta (OPAC - open access cataloging). Iako knjižnice nisu imale mrežni softver, uz velike tehničke poteškoće, uspjele su stvoriti i ažurirati skupni katalog knjiga i časopisa svih knjižnica unutar Projekta.

Naravno da znanstveno-istraživačka ustanova ima potrebu za stalnim jačanjem knjižnično-informacijske službe uvođenjem novih usluga, a u postojećim prostorijama to nije bilo moguće. Stoga je donesena odluka o namjenskom uređenju novog prostora u koji je Knjižnica preseljena u siječnju 2003. god. Budući da u to vrijeme Knjižnica nije imala voditelja veliki teret preseljenja iznijela je pomoćna knjižničarka Maja Kozina kao jedina stručna djelatnica, a u našoj Knjižnici zaposlena je od 1997. godine do danas.

Ubrzo po preseljenju 2003. godine pitanje vođenja Knjižnice riješeno je kada je na mjesto voditelja imenovana Vesna Borić, mag.bibl., dipl.inž. biologije. Prvi zadatak bio je reorganizacija poslovanja te je već 2004. godine donesen prvi Pravilnik knjižnice.

Novi prostor od ukupno 170 m² organiziran je u dvije cjeline. U glavnoj prostoriji je smješten informacijski pult, knjižnične zbirke, čitaonica, fotokopirni uređaj i djelatnici dok je na galeriji smještena studentska informatička učionica. Nastojeći slijediti najbolju praksu prostor je opremljen računalima namijenjenim korisnicima na kojima je instaliran osnovni paket Windowsa i MS Office programa, uz slobodnu upotrebu interneta. Sva radna mjesta predviđena su za individualni rad dok bi u budućnosti trebalo osigurati izdvojene seminarske prostore za grupni rad.

Voditeljica Knjižnice veliki je naglasak dala na razvoj novih informacijskih usluga. Tako su prvo izrađene web stranice Knjižnice koje se kontinuirano pune novim sadržajima. Uskoro je napravljena Baza ocjenskih radova obranjenih na Stomatološkom fakultetu koju je moguće pretražiti po prezimenu autora, katedri/zavodu na kojemu je rad obranjen, mentoru koji je vodio kandidata te riječima iz naslova rada. Od 2006. godine voditeljica Knjižnice članica je uredništva Acta stomatologica Croatica gdje je zadužena za područje scijentometrije. Tako je priredila tiskanu Bibliografiju Acta stomatologica Croatica za razdoblje 1987. do 2006. godine. Osim tiskane verzije priređena je web verzija Bibliografije koju ažurira novim sveščićima do danas. Također organizira i vodi projekt digitalizacije Acta stomatologica Croatica te je kompletan niz danas dostupan besplatno s cjelovitim teksto-

made in 2003 to move the library in a new space. Since there was no head of the Library at that moment, the heaviest burden was on the assistant librarian Maja Kozina who was the only professional person, working in the library since 1997. After the move, the position of the head was filled by Vesna Borić, mag. bibl. dipl. ing. biol. The first task was to re-organize the Library, and in 2004 the first ordinance was set up.

The new premises have 170 m² and are organized in two units. The main room has the information desk, books, reading room, copier and rooms for the staff, and the upper floor is reserved for students. In order to follow the best practice, the premises have computers for users with the basic package of Windows and MS Office programs, with free internet access. All working units are prepared for individual work, but what is lacking are detached places for group work.

Main stress is on the development of new information services. Web pages of the Library were created and are continuously updated. A database of theses of the School was created as well, and can be searched by the name of the author, the mentor, and key words from the title. Since 2006 the head of the Library is a member of the Editorial Board of the journal Acta Stomatologica Croatica and deals with the scientometry of the journal. She prepared a printed version of the Acta Stomatologica Croatica Bibliography for the period from 1987 until 2006. The online version is continuously updated. She is also in charge of the digitalization of the journal, and all volumes are available with full text articles since 1966, via the Hrčak portal (the portal of Croatian scientific journals).

The next step is the automatization of the complete library, since today's users want to obtain information of the availability with a single click, on the level of biomedical libraries, possibly on the national scale. Program Medved that was developed on DOS platform could not accommodate such requests. It was therefore, by the instigation of scientific librarians and with the support by the Rector of the University of Zagreb prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš, and the Director of the National and University Library prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, decided that all members of the University acquire the program Aleph was obtained, arguably the best library software in the world. In 2009 the creation of the Integrated Library System (IKS) included 43 libraries from 35 schools of the University of Zagreb. In 2010 it was in the experimental phase, and the full production started in 2011. Today, we have bibliographical data from all libraries, and they are systematically updated. Old data is analyzed retroactively, and old data is corrected by conversion from Medved program.

Librarian and information services are involved in the functionality of the educational and scientific activities of the School of Dental Medicine, and it mirrors the development of the institution.

vima radova od prvog sveska 1966. godine preko portala Hrčak (portal znanstvenih časopisa RH).

Sljedeći preduvjet za kvalitativni pomak u razvoju djelatnosti predstavlja automatizacija ukupnog knjižničnog poslovanja uz izgradnju knjižničnog sustava. Naime, današnji korisnici pretraživanjem knjižničnog kataloga žele jednim informacijskim upitom dobiti odgovor o posjedovanju najmanje na razini srodnih knjižnica, a poželjno je pružiti informaciju na nacionalnoj razini. Program Medved, razvijen na DOS platformi, nije mogao zadovoljiti takve tehničke zahtjeve kao ni drugi programi koji su korišteni u većini visokoškolskih knjižnica. Stoga je temeljem inicijative znanstvenih knjižničara, a uz veliku potporu Rektora Zagrebačkog Sveučilišta prof.dr.sc. Alekse Bjeliša i prof.dr.sc. Tihomila Maštrovića tadašnjeg ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice, za sve članice Sveučilišta kupljen Aleph, jedan od najboljih svjetskih knjižničnih mrežnih softvera. Tako je 2009. godine započelo stvaranje integriranog knjižničnog sustava (IKS). U listopadu 2009. godine u sustav su uključene 43 knjižnice iz 35 sastavnica Zagrebačkog sveučilišta, a jedna od njih je i naša knjižnica. U listopadu 2010. godine sustav je pušten u probni rad, a puna produkcija krenula je 2011. godine. Danas imamo unesene bibliografske podatke sve prinovljene građe za koju se cirkulacija obavlja automatizirano. Istovremeno, starija građa se retroaktivno obrađuje, ispravljaju se zapisi preuzeti konverzijom podataka iz programa Medved, te se obrađene jedinice uključuju u aktivni fond Knjižnice.

Knjižnično-informacijska djelatnost u izravnoj je funkciji realizacije obrazovnih i znanstveno-istraživačkih aktivnosti Stomatološkog fakulteta i predstavlja ogledalo razvoja ustanove.

Slika 1-4. Središnja stomatološka knjižnica Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Figure 1-4 Central Dental Library, School of Dental Medicine University of Zagreb

Adresa za dopisivanje

Vesna Boric
Sveučilište u Zagrebu
Stomatološki fakultet
Središnja stomatološka knjižnica
boric@sfzg.hr

Adress for correspondence

Vesna Boric
University of Zagreb
School of Dental Medicine
Central Dental Library
boric@sfzg.hr